

מראי מקומות - פסחים מז.

שיהיה יכול לעשות מלאכה ביו"ט בשביל שבת אחרת. ותירץ, שהיה סבור שכיון שאי אפשר בענין אחר מותר, שהרי לחם הפנים אינו נאכל עד לשבת אחרת, וצריך לסדר אותו על השלחן לשבת זה, ולכך חשוב הוא לצורך שבת, קמ"ל.

ה. ואי אמרת צרכי שבת נעשין ביו"ט השתא דשבת ביו"ט שרי דיו"ט ביו"ט מבעיא

תמהו התוס', מדוע הקשה רבה על רב חסדא, הרי לענין בישול מיו"ט ליו"ט מותר לכו"ע, וא"כ הדין של שתי הלחם קשה לכו"ע, קודם שאנו יודעים הדרשה של לכם ולא לגבוה. וביארו שטעמו של רב חסדא שצרכי שבת נעשין ביו"ט, הוא משום שזה דבר מצוה ואין זמן אחר לעשותו, לכך מותר לעשותו ביו"ט הסמוך לשבת. וזהו שהקשה רבה, שלדעתו שהטעם משום הואיל י"ל שהיתר הבישול הוא רק משום שמחת יו"ט, ולכך כל שאין הבישול משום שמחת יו"ט אלא משום זבח, אין היתר לעשותו לא לענין לחם הפנים, ולא לענין שתי הלחם. אבל לרבה שההיתר משום שהוא צורך מצוה יש להתיר בין מיו"ט לשבת, וכ"ש ביו"ט עצמו.

ומדברי רש"י משמע, שכוונת רבה להוכיח שאין היתר לעשות מלאכה ביו"ט אלא לדבר שצריך עתה ממש, וצורך שלאחר זמן לא מועיל, וכיון ששתי הלחם אינם מותרים מיד, שהרי צריך תחילה להקריב הקרבן, אין היתר לאפותם. ותמהו התוס' שהרי גם כשאופה עיסה לאורחים אינה ראויה לאכילה עד שתאפה. ורבינו דוד הוסיף להקשות, שגם לרבה נאמר שהואיל ובידו לשחוט את הזבח ולזרוק את הדם, ממילא גם האפיה צריכה להיות מותרת. ותירץ שכיון שהוא מחוסר מעשה אין אומרם בזה הואיל.

ו. לכם ולא לגבוה

כתב הצ"ח שתירץ זה מתרץ גם את הקושיא מלחם הפנים, ולכן הקשו מתחילה דוקא מלחם הפנים, ותירצו ששבות רחוקה וכו', שאם היו מקשים תחילה משתי הלחם, והיו צריכים לתרץ משום לכם ולא לגבוה, שוב לא היו יכולים להקשות מלחם הפנים, ורצתה הגמרא להגדיל תורה ולהאדירה.

ז. יש חורש תלם אחד וחייב עליו משום ח' לאוין

בפיה"מ להרמב"ם (מכות כ"א) כתב, דבכל איסורים הללו אין אומרים שאין איסור חל על איסור, לפי שהם איסורים הרבה שנכפלו בזמן אחד. אולם השער המלך (מאכ"א ח', סוף הל' ו') הקשה, שאיסור חרישה ביו"ט כבר נאסר מדין שביעית, וכיון שמבואר בגמרא שתנא זה סובר שגם באיסור כולל אין איסור חל על איסור, א"כ כיצד חל איסור מלאכת יו"ט. וצידד דאולי מדובר באיסור חרישת עשר נטיעות, שאין בזה איסור בתוספת שביעית, ונמצא שהאיסור חל בר"ה של שביעית, ומדובר ביום טוב של ראש השנה.

א. שני ימים טובים של ר"ה

פירש רש"י, שראש השנה חל בחמישי ושישי, כגון שבאו עדים מן המנחה ולמעלה. והקשה הצ"ח, מדוע הוצרך לזה, הרי אף אם לא באו עדים כלל, גם היו נוהגים אותו יום קודש שמא יבואו עדים, ולמחר קודש שהוא ר"ה ממש, וזה היה נוהג גם קודם תקנת רבי יוחנן בן זכאי. וביאר, שרש"י והתוס' דייקו את לשון המשנה שם, "שני ימים טובים של ר"ה", שמשמע ששניהם היו ימים טובים באמת, ולא שרק אחד היה יו"ט באמת, אלא שהיו נוהגין שניהם מספק, ולכך פירשו שבאו עדים מן המנחה ולמעלה, ולכך היו שניהם ימים טובים ודאי.

עוד כתב רש"י שאם ר"ה הוא ביום ה' ויום ו', יום הכפורים חל בשבת שלאחר מכן, והרי אי אפשר לאוכלן בשבת. ותירץ, שבקדשים הלילה הולך אחר היום, ולכך מותר לאוכלם במוצאי שבת שהוא מוצאי יו"כ. עוד כתב, שכיון שלא באו העדים אלא מן המנחה ולמעלה, נמצא שראש השנה האמיתי הוא ביום ו', וממילא לא חל יו"כ אלא ביום א' שלאחריו. והתוס' במנחות (ק:) הביאו רק את דברי רש"י בתחילה שמותר לאוכלו במוצאי שבת, והתוס' תמהו עליו, שהרי לא חל יו"כ עד יום א', וצ"ע מהו הנדון בזה, האם אזלי בתר יום א' או יום ב' של ר"ה, ואכ"מ.

ב. שני ימים טובים של ר"ה

פירש רש"י, שהטעם שנקט שני ימים טובים של ר"ה בדוקא, הוא משום שבזמן שהיה לחם הפנים לא היו שני ימים טובים של גליות. ותמה הצ"ח, שהלא גם בזמן הזה בירושלים אין נוהגים שני ימים טובים של גליות, ומדוע כתב רש"י שבזמן הבית לא נהגו כן.

ובהערות על הצ"ח הובאו דברי החת"ס כאן, שבילדותו העיז פניו בהצל"ח ואמר, שיתכן שיהיו ב' ימים טובים של גליות בירושלים, שהרי אמרו בברכות (ס"ג), שכשרוב חכמי ישראל נמצאים בחו"ל, ולא הניחו כמותן בא"י, מעברין השנים וקובעין החדשים בחו"ל, והיו שולחין שלוחין לא"י, ואם אינם מגיעין שם עד יו"ט, נמצא שאכן יהיו ב' ימים טובים של "גליות" בירושלים. אבל בזמן לחם הפנים לא היה שייך דבר זה, שהרי בזמן ביהמ"ק המקום גורם, כדכתיב 'וקמת ועלית', ולא היו מעברין ולא קובעין אלא בירושלים, ולכך נקט רש"י בזמן הבית.

ג. ואי אמרת צרכי שבת נעשין ביו"ט אמאי לא דחי יו"ט

פירש המהר"ם חלאוה, שאם הטעם משום הואיל מובן, שכאן אין לומר הואיל, שהרי עתה אינם ראויים עד לאחר סידור הלחם, ומשום שיכול לפדותם אין להתיר כיון שהוא מחוסר מעשה, ואין אומרים בזה הואיל. אבל אם הטעם משום צרכי שבת נעשים ביו"ט, אף שמדרבנן אסור, הלא קיי"ל שאין שבות במקדש.

ד. שבות קרובה התיירו שבות רחוקה לא התיירו

בתוס' רבינו פרץ הקשה, מה היתה סברת המקשן, וכי יתכן